

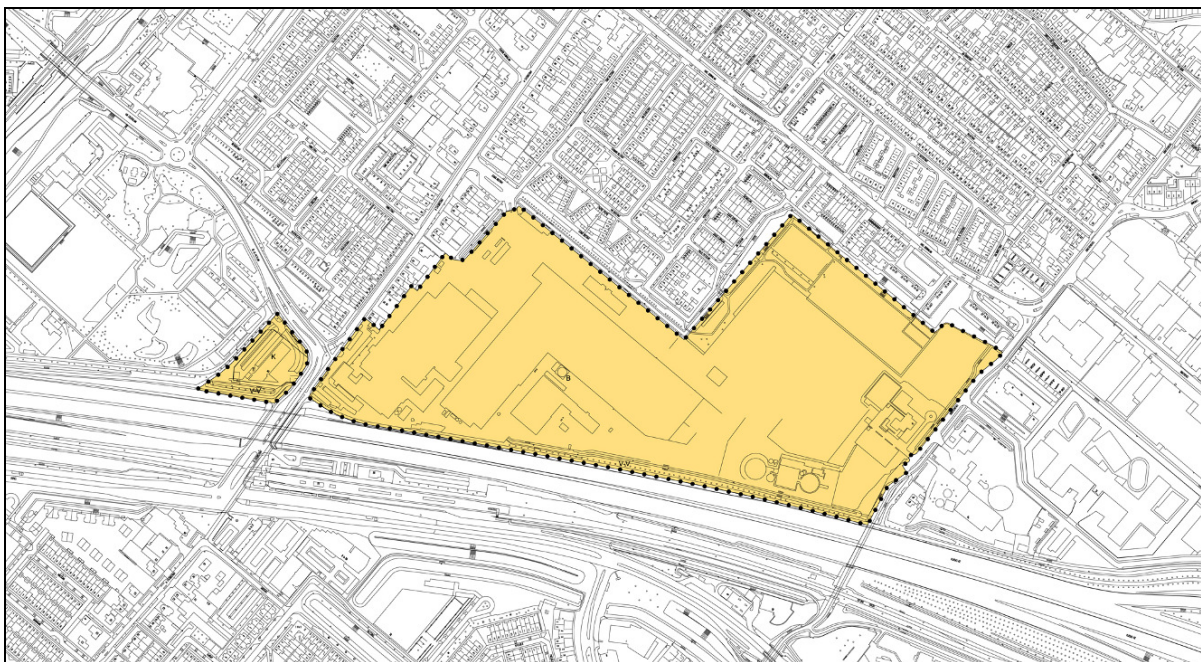
Notitie

Opdrachtgever: drs. M.C.H.W. van Aubel
Auteur: ir. G. Bakker
Betreft: Flora- en faunawetonderzoek Nutriciaterrein
Projectnummer: 0755
Datum: 7 augustus 2012
Status: DEFINITIEF

bezoekadres:
Natuurhistorisch Museum Rotterdam
Westzeedijk 345
3015 AA Rotterdam
telefoon: 010 – 266 04 70
e-mail: info@bureaustadsnatuur.nl
www.bureaustadsnatuur.nl

Inleiding

Naar aanleiding van een eerder door Econsultancy.nl uitgevoerde quick scan naar het mogelijke voorkomen van wettelijk beschermde flora en fauna op het fabrieksterrein van Nutricia te Zoetermeer (Mos 2011), heeft de gemeente Zoetermeer aan Bureau Stadsnatuur gevraagd het aanbevolen vervolgonderzoek naar het voorkomen van vogels en vleermuizen te verrichten. Het vervolgonderzoek heeft plaatsgevonden op enkele plaatsen binnen het in Figuur 1 aangegeven gebied, te weten rond de bebouwing van de fabriek en rond de waterzuivering aan de oostzijde van het terrein.

Figuur 1. Begrenzing onderzoeksgebied Nutricia Zoetermeer.

Wettelijk kader

Verbodsbepalingen

De van nature in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren worden beschermd door de Flora- en faunawet die in 2002 van kracht geworden is. Deze bescherming dient ervoor te zorgen dat zeldzame en bedreigde soorten niet in aantallen afnemen of uit Nederland verdwijnen. Daartoe is een aantal verbodsartikelen (artikel 8 tot en met 13) opgesteld:

artikel 8: Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

artikel 9: Het is verboden (beschermde) dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

artikel 10: Het is verboden (beschermde) dieren opzettelijk te verontrusten.

artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van (beschermde) dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

artikel 12: Het is verboden eieren van (beschermde) dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Vaste rust- en verblijfplaatsen

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich van vleermuizen kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld nesten of holen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder.

Een nest is de woonplaats die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Voor een verdere aanscherping van de definitie van het begrip 'nesten' wordt onderscheid gemaakt tussen broedseizoen en niet-broedseizoen. Alle bewoonde nesten in het broedseizoen vallen onder de reikwijdte van artikel 11 van de Flora- en faunawet en zijn beschermd. Daarnaast zijn er jaarrond beschermde nesten waar de verbodsbepalingen van artikel 11 van kracht zijn. Op 26 augustus 2009 is door het Ministerie van EL&I een aangepaste, uitgebreide lijst gepubliceerd van vogelsoorten waarvan de nesten het gehele jaar door zijn beschermd (Ministerie van LNV 2009). De volgende categorieën worden onderscheiden:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil (*Athene noctua*)).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek (*Corvus frugilegus*), Gierzwaluw (*Apus apus*) en Huismus (*Passer domesticus*)).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar (*Ciconia ciconia*), Kerkuil (*Tyto alba*) en Slechtvalk (*Falco peregrinus*)).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk (*Falco subbuteo*), Buizerd (*Buteo buteo*) en Ransuil (*Asio otus*)).

Daarnaast zijn alle overige vogelsoorten, dus de soorten die niet jaarrond zijn beschermd, geplaatst in een aparte categorie:

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als

de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. De soorten uit categorie 5 vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Beschermingsregimes

Het soortbeschermingsdeel van de Europese Habitatrichtlijn is opgenomen in de Flora- en faunawet. In de Flora- en faunawet is een groot aantal in Nederland voorkomende planten en dieren opgenomen waarop de hier boven genoemde verbodsbepalingen van toepassing zijn. In de praktijk bleek al snel dat een aantal algemeen in Nederland voorkomende beschermde soorten, die niet in hun voortbestaan worden bedreigd, zorgden voor vertraging bij de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. Om dat te voorkomen zijn drie beschermingsregimes ingesteld. Deze driedeling is gepubliceerd in de Staatscourant van 2 februari 2005 onder de titel 'Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet' en is als volgt:

- **Tabel 1.** Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 1 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet. Aan deze vrijstelling zijn geen aanvullende eisen gesteld. Voor deze activiteiten hoeft geen ontheffing aangevraagd worden. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 1 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort' (zgn. lichte toets).
- **Tabel 2.** Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 2 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Hetzelfde geldt voor alle vogelsoorten. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 2 een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'. Dit is niet van toepassing op alle vogelsoorten (zie toelichting tabel 3)
- **Tabel 3.** Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik, geldt een vrijstelling voor de soorten in tabel 3 voor artikel 8 t/m 12 van de Flora- en faunawet, mits activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de staatssecretaris van EL&I goedgekeurde gedragscode. Deze vrijstelling is enigszins beperkt; voor activiteiten die zijn te kwalificeren als bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik geldt geen vrijstelling voor artikel 10 van de Flora- en faunawet. Ook niet op basis van een gedragscode. Een gedragscode moet door een sector of ondernemer zelf opgesteld worden en ingediend voor goedkeuring. Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling, geldt voor soorten in tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode. Hiervoor is een ontheffing nodig. Voor activiteiten in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw en bestendig gebruik en voor activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling is het niet mogelijk voor artikel 10 voor de soorten in tabel 3 een ontheffing te krijgen. Voor andere activiteiten dan hierboven genoemd is voor de soorten in tabel 3 een ontheffing nodig.

Een ontheffingaanvraag voor de soorten van tabel 3 en de soorten vermeld in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (ondermeer alle Nederlandse vleermuizen) wordt getoetst aan drie criteria:

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang;
- 2) er is geen alternatief;
- 3) er is geen sprake van afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Deze drie criteria vormen de zogenaamde uitgebreide toets. De drie criteria staan naast elkaar en niet na elkaar (aan alle drie moet voldaan zijn). De uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Gunstige staat van instandhouding

Het criterium 'gunstige staat van instandhouding' is van toepassing wanneer soorten uit tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet of Bijlage IV van de Habitatrichtlijn voorkomen, op locaties waar activiteiten gaan plaatsvinden die een wezenlijk negatief effect kunnen hebben op de aanwezige populaties van deze soorten. Een gunstige staat van instandhouding voldoet krachtens de Habitatrichtlijn aan de volgende voorwaarden:

- Uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin hij voorkomt, en dat op lange termijn zal blijven en
- het natuurlijke verspreidingsgebied van die soort niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden, en
- er een voldoende grote habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populaties van die soort op langer termijn in stand te houden.

Rode-Lijstsoorten

De *Rode Lijsten* die voor een groot aantal soortgroepen zijn opgesteld geven aan in hoeverre een soort in Nederland in zijn voorkomen wordt bedreigd (Ministerie van LNV 2004). Deze lijsten kunnen worden toegepast om te bepalen voor welke soorten een ingreep of activiteit een aantasting kan betekenen voor de gunstige staat van instandhouding. Overigens heeft de bedreiging van de gunstige staat van instandhouding van een Rode Lijstsoort alleen wettelijke consequenties indien deze ook in één van de tabellen van de Flora- en faunawet is opgenomen. De Rode Lijsten zijn in de praktijk een goed middel voor de kwalitatieve natuurwaardering van een gebied.

Mitigatie & Compensatie

Voor eventueel verlies van leefgebied van beschermde soorten op plaatsen waar ruimtelijke inrichting of ontwikkeling plaatsvindt, dient compensatie plaats te vinden, hetgeen inhoudt dat er elders geschikt leefgebied wordt gecreëerd ten gunste van de soort.

Daarnaast dienen mitigerende maatregelen te worden genomen waarmee de schade aan de aanwezige populatie tijdens werkzaamheden wordt beperkt.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen, een algemeen geldende fatsoensnorm voor de omgang met flora en fauna. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien onvermijdelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

De genoemde drie items: mitigatie, compensatie en Zorgplicht, zijn algemene voorwaarden ter verkrijging van een eventuele ontheffing van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet.

Methodiek

Op 22 januari 2012 heeft een medewerker van Bureau Stadsnatuur het bosperceel aan de oostkant van het terrein, naast de daar aanwezige waterzuivering, onderzocht op aanwezigheid van een rustplaats van Ransuil *Asio otus* en eventuele (oude) nesten geschikt voor door deze soort. Voorts zijn de aanwezige bomen geïnspecteerd op eventuele andere (roofvogel)nesten en holtes die plaats kunnen bieden aan vleermuizen. Dit bezoek vond plaats in de namiddag.

In de ochtend van 5 juni 2012 hebben twee medewerkers van Bureau Stadsnatuur het fabrieksterrein van Nutricia bezocht onder begeleiding van een veiligheidscoördinator van het bedrijf. Het bezoek heeft plaatsgevonden van 04:00 uur tot 05:00uur in de ochtend en was gericht op het toetsen van de bevindingen

uit de quick scan en het verzamelen van mogelijke aanvullende informatie met betrekking tot het vóórkomen van gebouwbewonende soorten vleermuizen, in beginsel Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Ruige dwergvleermuis *P. nathusii*, Laatvlieger *Eptesicus serotinus* en Ransuil. Dit zijn de soorten waarvan verblijfplaatsen in de omgeving bekend zijn. Ten behoeve van het verkrijgen van informatie over het voorkomen van vleermuizen is gebruik gemaakt van batdetectors van het merk Pettersson, type D240x. Om in het duister zicht te krijgen op eventuele sporen, zoals uitwerpselen van vleermuizen onder gevels, zijn LED-lampen gebruikt. Het moment op de dag van het vleermuisonderzoek is het moment waarop de genoemde soorten in deze tijd van het jaar rondvliegen in de buurt van hun verblijfplaats, waardoor deze het gemakkelijkst opgespoord kunnen worden.

Het gehele fabrieksterrein is verkend en op alle in de quick scan expliciet aangegeven plaatsen (Figuur 2) is uitgebreid gekeken en geluisterd. Het buiten het fabrieksterrein gelegen deel van de begrenzing in Figuur 1 is niet onderzocht, omdat in de quick scan al naar voren kwam dat hier geen potenties liggen voor wettelijke beschermde functionaliteiten voor vleermuizen (Mos 2011). Tijdens beide bezoeken waren de weerscondities optimaal, zonder storende neerslag of wind.

Resultaten

Vogels

Het januaribezoek heeft geen aanwijzingen opgeleverd voor de aanwezigheid van een vaste rust- of verblijfplaats van Ransuil in het bekeken bosperceel. Er zijn geen exemplaren van de soort gezien en er zijn geen uitwerpselen, braakballen of nesten gevonden die duiden op een regelmatig verblijf van deze soort. De aanwezige bomen zijn jong, maximaal 30 jaar oud en herbergen geen holtes die bruikbaar zijn als vaste rust- of verblijfplaats voor vleermuizen. Tijdens het bezoek op 5 juni 2012 zijn geen exemplaren van Ransuil gehoord of gezien en in de bomen rond de waterzuivering waren nog steeds geen nesten van deze soort aanwezig. Er zijn bovendien geen aanwijzingen gevonden voor het voorkomen van de Sperwer *Accipiter nisus* als broedvogel in het perceel. Wel duiden zingende exemplaren van onder andere Merel *Turdus merula* en Houtduif *Columba palumbus* op gebruik van het perceel als broedplaats door struweelbroedende zangvogels.

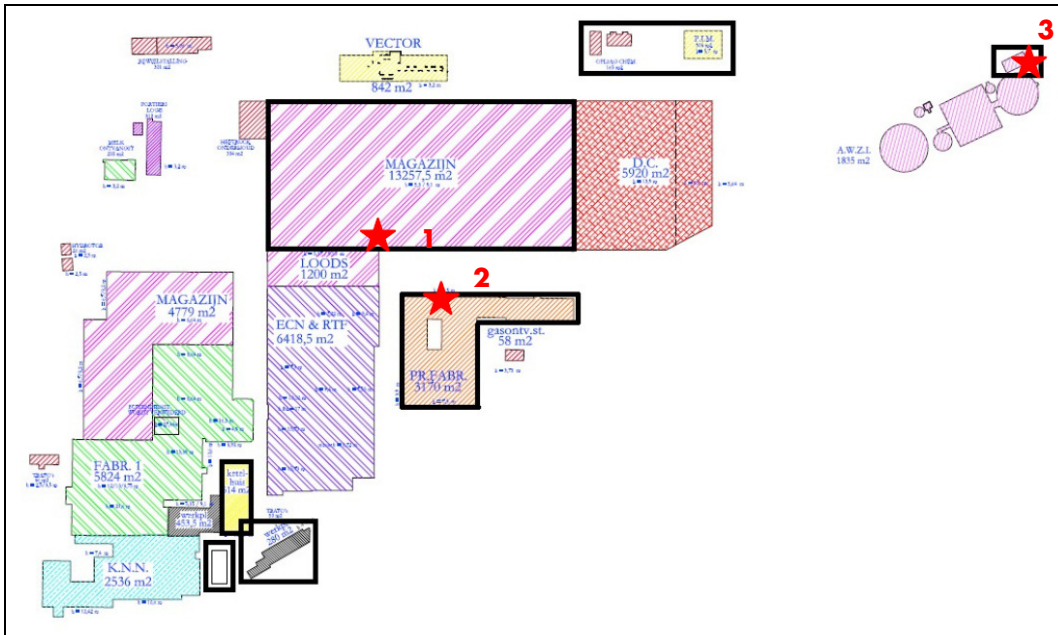
Vleermuizen

De aanwezigheid van een zomer-, kraam-, najaars- of winterverblijfplaats van enige vleermuissoort is op basis van één veldbezoek met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid uitgesloten. De redenen hiervoor zijn als volgt:

- Het ochtendbezoek op 5 juni heeft geheel geen waarnemingen van vleermuizen opgeleverd binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Op overige locaties waar verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, of Laatvlieger zijn gevonden (de hier mogelijk voorkomende soorten in de bebouwing), wordt gewoonlijk enige presentie van deze soorten geconstateerd.
- De in de quick scan aangeduide potentiële plekken (Figuur 2) zijn ongeschikt bevonden voor gebruik als verblijfplaats. Dit heeft vooral te maken met het feit dat ze sterk verlicht zijn gedurende de avond, nacht en vroege ochtend. Bovendien zijn geen uitwerpselen gevonden onder mogelijke invliegopeningen.
- Overige plekken op het terrein zijn eveneens sterk verlicht en/of continu vervuld met lawaai vanuit de fabriek.
- Er is nauwelijks groen van betekenis aanwezig wat het terrein onaantrekkelijk maakt voor vleermuizen; vrijwel het gehele terrein is verhard en er staan geen hoge bomen die voor enige beschutting van licht en wind zorgen.

Op basis van bovenstaande bevindingen is besloten af te wijken van het in Mos (2011) gegeven advies om conform het Vleermuisprotocol 2012 vijf bezoeken te brengen. Hoewel er bij daglicht fysieke

'toegangsmogelijkheden' voor vleermuizen zijn vastgesteld, is onder voor vleermuizen optimale omstandigheden geconstateerd dat de potenties voor het gebruik als verblijfplaats door andere factoren minimaal zijn. Daarom werden vervolgbesoeften ter verkrijging van beter inzicht in het terreingebruik door vleermuizen niet nodig geacht. Temeer ook omdat eventuele beschermde functionaliteiten in de omgeving ruim buiten de invloedssfeer van het terrein liggen. In overleg met de opdrachtgever is, mede gelet op de voorgenomen werkzaamheden, besloten het vleermuisonderzoek tot de reeds verrichte inspanning te beperken.

Figuur 2. In quick scan (Mos 2011) aangegeven geschikte panden voor vleermuizen met potentiële verblijfplaatsen aangeduid met ster.

Conclusies

- Gelet op het feit dat er geen jaarrond beschermde nesten of andere rust- of verblijfplaatsen van vogels, of aanwijzingen voor het voorkomen daarvan, zijn geconstateerd, hoeft geen ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd voor de eventuele rooi van bomen rond de waterzuivering.
- Omdat er geen aanwijzingen zijn voor het voorkomen van vaste rust- of verblijfplaatsen voor vleermuizen in de bebouwing op het fabrieksterrein en de potenties uiterst klein zijn, hoeft geen ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet te worden aangevraagd voor enige ruimtelijke activiteit met betrekking tot deze bebouwing. De kans op overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van de soortgroep vleermuizen is minimaal.

Aanbevelingen

Bij rooi van beplanting rond de waterzuivering dient men rekening te houden met de aanwezigheid van broedende vogels in de periode maart-september. Verstoring van broedende vogels, hun nesten, eieren en nog niet vliegvlugge jongen, is wettelijk verboden. Eventuele rooi- en kap moet daarom plaatsvinden in de periode oktober-februari.

Literatuur

Mos, J. 2011. Quicksan flora en fauna Nutricia te Zoetermeer in de gemeente Zoetermeer. Rapportnummer 11096102. Eindrapportage. Econsultancy.nl, Boxmeer.

Gegevensautoriteit Natuur, Netwerk Groene Bureau's en Zoogdiervereniging. 2012. Vleermuisprotocol 2012. Te downloaden op www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/vleermuisprotocol

© bureau Stadsnatuur Rotterdam | Westzeedijk 345 | 3015 AA Rotterdam

Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.
bSR kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.